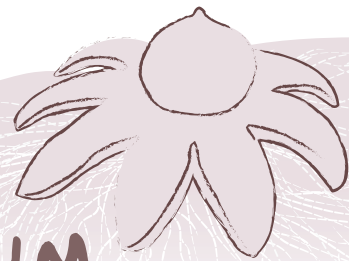

DABAS KONCERTZĀLE 2020.

ZEMESZVAIGZNE

GEASTRUM

Pufi un tauki

Inita Dāniele, mikoloģe

Radniecību ar pūpēžiem vislabāk var redzēt tās dzīves pēdējā stadijā, kad nogatavojušās sporas var viegli izvilināt no nobriedušā augļķermeņa – ar pirkstu pabakstot izlido mākonītis.

Pūpēžu sēnes nav sistemātiska, bet gan morfoloģiska grupa. Tas nozīmē, ka tās nav radniecīgas, bet tām ir līdzīgas izskata augļķermeņi.

Pūpēžiem sporas veidojas augļķermeņu iekšpusē – kā vēderā. Par to liecina pūpēžu sēņu zinātniskais nosaukums – *Gasteromycetes* (no grieķu valodas vārda – *gaster*, kas nozīmē – ‘vēders’).

Daudzas pūpēžu sēnes ir atmaterņu radniecības, bet jumjupūpēži – pat beku radnieki!

Pūpēžiem, apaļpūpēžiem, zaķpūpēžiem, pūpēdīšiem, cietpūpēžiem augļķermeņi ir apaļi, ieapaļi, bumbierveida, reizēm pat ļoti lieli!

Milzu apaļpūpēdis var izaugt guļošanas aitas lielumā un saražot miljardiem sporu. Ja tās visas izdīgtu, ar viena augļķermeņa pēcnācējiem būtu pārklāta visa planēta Zeme!

Sporām nogatavojoties, augļķermenis pārplīst un sporas izplatās brūnganas, putošas masas veidā.

Arī zemestauki un mutīnes ir pūpēžu sēnes. Zemestauku augļķermeņi sākumā ir olveida, bet vēlāk ļoti neilgā, reizēm tik dažu stundu laikā izaug porains kātiņš ar smakojošu, zāļu glotainu masu galā. Sēne izplata nelāgu smaku, kas jūtama jau pa lielu gabalu. Smaka pievilina mušas, tās apēd zaļās glotas un palīdz izplatīt sēnes sporas. Sākuma stadijā zemestauki ir ēdami, bet želejveidīgo masu var lietot kā sejas masku- mūžīgās jaunības saglabāšanai.

Dažām pūpēžu sēnēm augļķermeņi atgādina trauciņus vai ligzdiņas. To sporas attīstās īpašos veidojumos – peridiolās, kas atrodas šo trauciņu iekšpusē. Sporām izplatīties palīdz lietūs lāses, kas iekrīt trauciņā izsit no tā peridiolas ar sporām.

Jumjupūpēži aug kāpu smiltīs, tos nereti notur par trifelēm.

Cietpūpēži ir cieti un stingri pat vecumā. Tomēr, sporām nogatavojoties, arī tie saplīst!

Foto: Andris Soms

Sēņu krāsojamā lapa

Zīmējums: Baiba Soma

Sēņu krāsojamā lapa

Zīmējums: Baiba Soma

Sēņu krāsojamā lapa

Zīmējums: Baiba Soma

